

Dragi cititori,

Am primit o scrisoare. Suna cam așa:
— Moș Mitrule! De toate știi matala, spui ici o snoavă, colo alta, un basm, sau o legendă. De ce nu scrii o carte, ca să ne spui mai multe dintr-odată? Că dragi ne sunt poveștile bătrâne, și tâlcul lor ni-e drag să-l înțelegem!...

„Să știi că-i drept, mi-am spus. De ce nu scriu? E treabă grea! Multe sunt cuvintele înțelepte rostite de popor, și nu-i ușoară muncă a le pune pe hârtie. Nenumărate sunt poveștile în care, din vechime, omul se războia, glumind, cu răutatea, lenea, trufia și minciuna, zavistia și înșelăciunea, fudulia, zgârcenia, arțagul, pizma, viclenia, și câte or mai fi năravuri... Nu este bici să usture mai tare decât râsul!“

Și-atâtea sunt poveștile bătrâne, că de s-ar împărți fiecăruia din țara asta câte una și tot ar mai rămâne de zece ori pe atâtea...

Și-apoi, dacă-i așa, așterne-te la scris, moș Mitrule! Poate vei izbuti să înmănunchezi o samă din poveștile acelea, create de popor cu tâlc și înțelepciune.

Povestea cea mai bună e și cea mai umblată. Vezi, care au umblat mai mult pe drum? Pe care le-a îndrăgit mai mult poporul? Și scrie-le cu grijă.

E treabă grea, moș Mitrule, să știi!...

Pune și tu umărul și tâlcuiește câte o vorbă de demult!

Nevoia te-a-nvățat destule, că nu este vreun sfetnic mai bun decât nevoia...

Apucă dară pana și-așteme pe hârtie slova bătrânească, moș Mitrule, și nu uita că ai înaintași mai vrednici decât tine, ce nu stăteau atâta în cumpănă când era vorba să împlinească o datorie... Fă-ți dară datoria și tu cum se cuvine!

Am luat în mână pana și am muiat-o în cerneală... (Și călimara, făcută din durere și bucurie, din răs și întristare, era inima mea, nu alta, drag cititorule!...) Cu fiecare poveste pe care am scris-o, ți-am dăruit și câte o fărâmiță din ea.

Dacă am scris cum se cuvine, tu vei simți, vei fi alături de mine, și dacă nu, mă vei goni încolo...

Cred însă că mă vei chema, pentru că în cartea asta nu grăiește un om, moș Mitru, ci poporul, o părticică din comoara lui cea dulce și amară totodată de glume și de înțelepciune...

Cu această vorbă, îți urez drum bun în paginile cărții, cititorule; nădăjduiesc să afli sub cuvinte grăuntele de aur ce-i pus acolo pentru tine.

Moș Mitru

POVEȘTI CU TÂLC

Tomiță iepurașul

Să nu te iei după fricos... Cine se ia după fricos ajunge... O să vedeți îndată unde-ajunge!

Această întâmplare s-a petrecut demult, demult, pe vremea când animalele se hotărâseră să-l nimicească pe vânător.

S-a întocmit oștirea animalelor: ariciul înainte, pe urmă lupul, vulpea, cerbul, bursucul, ursul. Ba au chemat într-ajutor și-o pasăre, pe vultur, să zboare, să-i vestească când vine vânătorul.

Se pregătea o bătălie mare.

A venit castorul, dulgher prea iscusit, și a ridicat ici-colo ziduri de lemn. În dosul lor s-au strâns în rânduri animalele, să lupte.

Și-au ascuțit toți dinții și ghearele.

Erau aproape gata, când nu știu cine a spus:

— Mergem la bătălie, dar nu avem hatman.

— Așa e, să alegem un hatman! au rostit toate dihăniile dintr-odată.

Cine să fie? Cine? Ariciul nu e bun, căci e țepos, lupul este de trebuință-n bătălie; vulpea e prea vicleană; cerbul e-ncornorat și se agață-n ramuri; bursucul e prea greu; ursul e cam bătrân...

Nu se înțelegeau...

Când era cearta mai aprinsă, cine venea fără de grijă pe cărare, cu pălăria pe-o sprânceană, fluierând mulțumit?

Tomită Iepurașul.

— Ce e cu tine, măi Tomită? Și de ce fluieri atât de mulțumit? I-au întrebat dihăniile.

S-a oprit iepurașul, și-a împins pălăria mai pe ceafă, apoi, plictisit, a dat dintr-o lăbuță:

— L-am doborât... M-am repezit cu dinții, și haț, haț, ca și cum n-ar fi fost...

— Pe cine? a întrebat cu spaimă cerbul.

— Pe un dușman! a început să își dea aere Tomită, văzând că-i ascultat de toți.

Și, într-adevăr, Tomită doborâse un trunchi din cel subțire, de răurușcă – viță sălbatică. Îi plăcea mult, căci are coaja acrișoară.

Îi era dușman, pentru c-o dibuia cam greu.

— A doborât singur dușmanul! s-a minunat bursucul.

— Hm, hm! a mormăit în sine ursul. De-am fi și noi așa viteji ca tine...

— Vrem să alegem un hatman și nu ne înțelegem! a glăsuț ariciul.

— Vreți un hatman?... Vreți un hatman destoinic peste animale? Să vă fiu eu! s-a îngâmfat Tomită. Nu-i nimeni mai viteaz ca mine în pădure.

— Ar putea să ne fie el hatman! s-a învoit cumătra vulpe. Tot nu ne înțelegem între noi.

— Să fie, dacă-i așa viteaz! a spus și cerbul.

S-au învoit și lupul, și ursul, bursucul, ariciul și vulturul.

I-au dat deci lui Tomită căciula de hatman, i-au dat și-o spadă.

Era hatman în lege.

— Și-acum poruncește, Tomită! a spus lupul. Noi te-ascultăm orbește.

— Du-ne la bătălie, să-l doborâm pe vânător! a strigat și vulturul.

La toate se-așteptase Tomiță, dar să fie hatman în bătălie și să-l răpună pe vânător, la asta nu...

Începuse să tremure.

— Voi stați aci! le-a poruncit. Când am să fluier, dați toți năvală... Mă duc să văd pe unde-i vânătorul!

S-a strecurat prin pădure.

Era o zi rece de toamnă, când vântul bate cu putere și frunzele încep să cadă.

Inima lui Tomiță era numai atâta, cât vârful acului...

Cine l-a pus să fie hatman? Dacă a auzit și vânătorul?...

O să-l doboare cu săgeata!...

Se tupila la pământ și inima-i bătea să-i spargă pieptul. Sta cu urechile ciulite. De frică, i-au crescut, i-au tot crescut urechile... (De-atunci sunt așa mari!...)

Deodată a început să bată vântul mai tare și frunzele să foșnească. Niște rămurele s-au frânt și l-au lovit pe Tomiță drept în obraz.

„E vânătorul! s-a gândit iepurașul. A auzit ce-am spus. Vine spre mine. A tras cu arcul.“

S-a întors într-o clipită... Și fugi!... Și fugi!...

De frică îi căzuse hatmanului căciula pe ochi. Nemai-văzând, s-a împiedicat în spadă și și-a tăiat lăbuțele din față. De frică și durere a mai făcut un salt și s-a dat peste cap. Atunci și-a tăiat coada. (De-aceea-s așa scurte lăbuțele din față și coada lui Tomiță până-n ziua de astăzi!...)

Fugea de-i sfârâiau călcâiele, și șuiera văzduhu-n urma lui.

Dihăniile, auzind șuierul, au crezut că-i semnalul hatmanului, au dat năvală după el, să prindă vânătorul.

Au ieșit din pădure, pe câmp.

Era către amurg, când umbrele-s mai lungi, când soarele se pregătește de culcare.

Tomîță își vedea umbra și socotind că-i vânătorul în urma lui, fugea din ce în ce mai repede...

Abia se mai ținea oștirea după el. S-a mai ținut o vreme. Pe urmă s-a pierdut de hatman.

Tomîță a mai fugit înc-o bucată bună, a dat peste un copac și s-a izbit. Atât de tare s-a izbit, c-a văzut stele verzi. (De atunci are privirea împrăștiată și buza de sus crăpată de lovitură!...) Și-a rămas lat...

Târziu, când și-a venit în fire, s-a întors în pădure fără căciula de hatman și fără spadă.

Iar se lăuda:

— De veneați după mine, îl răpuneam pe vânător!... Dar m-ați lăsat singur...

Animalele au început să râdă. Îl urmărise-n zbor vulturul. Văzuse tot. Și povestise. Au răs dihăniile de Tomîță. L-au luat la goană.

— Cine se teme de foșnetul frunzelor nu are ce căuta-n pădure.

Din acea zi, sălbăticiunile ca lupul, vulpea, ursul și vulturul îl fugăresc pe iepuraș. Și, unde-l prind, îi fac de petrecanie. Le e necaz că l-au avut hatman...